

SOKOLIAR

oficiálny spravodaj Slovenského klubu sokoliarov pri SPK

02

ROK 2013 v znamení stabilizácie klubu

Výcvik sokola metódou Ed Pitchera

Dobré rady od sokoliara Jána Kebíška

Stretnutia sokoliarov 2013

Zvolen, Mlynčeky, Poľný Kesov, Zemplín, Banská Štiavnica

Spoločenská zodpovednosť sokoliarov

Význam sokoliarstva v 21. storočí

KOMPLETNÝ SORTIMENT

- STIHL A VIKING
- S ODBORNÝM SERVISOM
- KOSAČKY, PREVZDUŠŇOVAČE TRÁVNÍKOV A TRAKTORY SABO
- SNEŽNÉ FRÉZY, KOSAČKY A TRAKTORY SNAPPER
- ŠTIEPKOVAČE BIO ODPADU ELIET A JENSEN
- SVAHOVÉ MULČOVACIE KOSAČKY DO EXTRÉMNYCH SKLONOV CANYCOM
- FÍNSKE NÁRADIE FISKARS
- JAPONSKÉ RUČNÉ PÍLKY SILKY
- KANADSKÉ RUČNÉ NAVIJAKY PORTABLE WINCH
- SLOVENSKÉ PRIEMERKY KINEX
- POTREBY A PRÍSLUŠENSTVO PRE PRÁCU V LESE A NA ZÁHRADE
- ODBORNÝ SERVIS NA NÁŠ SORTIMENT, PORADENSTVO, BRÚSENIE REŤAZÍ
- VYROVNÁVANIE KLUKOVIEK, ...

KOMPLETNÁ LESNÍCKA ČINNOSŤ

- LISTNATÁ A IHLIČNATÁ GULATINA
- VÝKUP A ŤAŽBA DREVA
- PREPRAVA DREVA
- VÝRUB A ODVOZ STROMOV, KROV, NÁLETOVÝCH PORASTOV A HALUZINY
- VÝROBA ŠTIEPKY
- PALIVOVÉ DREVO

VÝROBA KONŠTRUKČNÉHO REZIVA

- VÝROBA STAVEBNÉHO REZIVA
- VÝROBA REZIVA NA OBJEDNÁVKU
- PREDAJ HOTOVÉHO REZIVA
- PREDAJ ŠTIEPANÉHO DREVA
- PREDAJ ODREZKOV
- DOVOZ REZIVA A PALIVA

POZOROVACIA A STRELECKÁ OPTIKA

- FOTOPASCE
- NOČNÉ VIDENIA, TERMOVÍZIE
- ZBRANE, STRELIVO
- OBUV A OBLEČENIE DO PRÍRODY
- VÁBNÍČKY A VNADIDLÁ
- POKOVNÍČKE A SOKOLIARSKÉ POTREBY
- SVIETIDLÁ, NOŽE, DOPLNKY
- ODBORNÁ LITERATÚRA A FILMY
- POKOVNÍČKE ZARIADENIA
- SERVIS ZBRANÍ
- BODOVANIE A VÝROBA TROFEJÍ

IBO®

KOMPLETNÚ PONUKU produktov nájdete na www.ibo.sk

www.ibo.sk www.FOTOPASCA.sk

IBO s.r.o.
Bratislavská 50
911 05 Trenčín
tel. +421 32 74 84 000
e-mail: ivo@ibo.sk

IBO POLOVNÍK
Bratislavská 123
911 05 Trenčín
tel. +421 32 74 84 040
e-mail: polovnik@ibo.sk

IBO LAUGARICIO
Belá 7271
911 01 Trenčín
tel. +421 905 193 613
e-mail: laugaricio@ibo.sk

IBO CZ s.r.o.
Drobného 558/45A
602 00 Brno
tel. +420 732 555 644
e-mail: brno@ibocz.cz

IBO CZ s.r.o.
ul. 26. Dubna 1278,
688 01 Uherský Brod
tel. +420 572 639 559
e-mail: ibocz@ibocz.cz

OBSAH \ Sokoliar \ 2014

- 02 Príhovor
- 04 Čo priniesol rok 2013
- 07 Rekonštrukcia sokoliarskej školy
- 08 Sokoliarske stretnutia 2013
- 14 Expedícia Kazachstan II
- 22 Český fúzač
- 24 Výcvik sokola metódou Ed Pitchera
- 30 Ako sme lovili zajace
- 32 Využite sokoliar vábničky?
- 33 Sokoliarske exponáty vo Svätom Antone
- 34 Zasadnutie IAF v Katare
- 37 Sokoliarske pomôcky
- 38 Spoločenská zodpovednosť v sokoliarstve

SOKOLIAR – oficiálny spravodaj Slovenského klubu sokoliarov pri SPK

Číslo: 2

Rok vydania: 2014

Šéfredaktor: Mgr. Ľubomír Klúčik, klucik@halali.sk, tel.: 042 – 42 60 512

Redakčná rada: Ing. Alojz Kaššák (predseda), kassak@halali.sk, tel.: 0905 803 107, členovia: Ľubomír Engler, MVDr. Ladislav Molnár, PhD., Ing. Miroslav Ostrihoň, PhD., Mgr. Pavol Michal, Ing. Daniel Haraba

Grafická úprava: Radoslav Cimerák, cimerak@halali.sk

Fotografie: Alena Kaššáková, Ladislav Molnár, Miroslav Micenko, Pavol Michal, Ján Kebísek, Martin Čalkovský, Ján Pilát, Jana Šmehýlová, Ivan Hurbánek, Alojz Kaššák, Ľubomír Engler, Miroslav Ostrihoň, Ivan Mala, Juraj Méres, Marián Číž, redakcia Halali

Tlač: ForPress Nitrianske tlačiarne, s. r. o.

Vydavateľ: © Halali, n.o. pre potreby Slovenského klubu sokoliarov pri SPK.

Všetky príspevky autorov boli redakčne upravené.

Kontakt na redakciu:

Vaše názory, príspevky do časopisu, pozvánky na podujatia, tipy do obsahu ďalšieho vydania posielajte na email: sokoliar@halali.sk, alebo volajte na tel. číslo: 042 – 42 60 512.

Ing. Alojz Kaššák, prezident SKS pri SPK v detviaskom kroji so sokolom na rukavici vyrobenej z kože. Sokolarstvo má na našom území viac ako 2000 ročnú históriu. Aj vďaka sokolarstvu sa rozvíjali tradičné remeslá, napr. garbierstvo a kovotepectvo.

PRÍHOVOR

Rok 2013 bol pre náš klub v znamení stabilizácie. V predchádzajúcich rokoch bol Slovenský klub sokolarov pri SPK organizačnou zložkou Slovenského poľovníckeho zväzu. Z toho vyplývalo, že sme sa museli riadiť stanovami Slovenského poľovníckeho zväzu, teda náš organizačný poriadok, ktorý už inak bol dosť bradatý sa musel striktne držať týchto stanov. To nám v minulosti spôsobovalo problémy napríklad s uznávaniaschopnosťou na členských schôdzach a podobne.

Novela zákona o poľovníctve a vznik Slovenskej poľovníckej komory dal priestor na zakladanie samostatných poľovníckych organizácií. Na výročnej členskej schôdzi, vlni vo Zvolene, sme si odhlasovali pretransformovanie nášho klubu na samostatnú poľovnícku organizáciu s názvom Slovenský klub sokolarov pri Slovenskej poľovníckej komore, ktorá je právnym nástupcom Slovenského klubu sokolarov pri Slovenskom poľovníckom zväze. Následne bola táto organizácia zaregistrovaná na Lesnom úrade v Bratislave, ktorý schválil jej stanovy a Štatistický úrad SR nám prideliť nové IČO. Zároveň sme sa stali členmi Obvodnej poľovníckej komory v Bratislave a organizačne sme na rovnakej úrovni, ako Slovenský poľovnícky zväz.

Prezídium Slovenskej poľovníckej komory, ktorá podľa zákona o poľovníctve riadi sokolarstvo a kynológiu, na základe novej vykonávacej vyhlášky nám schválilo Skúšobný poriadok pre sokoliarsku skúšku, skúšobných komisárov a poverilo náš klub organizovaním tejto skúšky na Slovensku. To znamená, že sme jedinou organizáciou oprávnenou vydávať, po úspešnom absolvovaní tejto skúšky, platné sokoliarske preukazy.

Ďalším krokom ku stabilizácii sokolarstva sú rokovania s Ministerstvom životného prostredia SR a Štátnou ochranou prírody SR, ktoré vedú k zlepšeniu

vzájomných vzťahov, zjednodušeniu a zrýchleniu vybavovania žiadostí našich členov. Urobili sme prvé kroky na vypracovanie podkladov k vydaniu vyhlášky Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR o welfare dravcov a sov v sokoliarskych chovoch. Táto právna norma, by mala uzrieť svetlo sveta v roku 2014 a mala by sa stať ďalším stabilizačným prvkom sokolarstva v SR. Pripravujeme i vnútorný poriadok na predvádzanie dravcov na verejnosti, ktorý skvalitní ich úroveň a predvádzania sa stanú reprezentatívnou výkladnou skriňou sokolarstva. Popri tejto administratíve nezabúdame ani na sokoliarske strediská a chceme ich znovu naštartovať, no nezabúdame ani na lovecké vyžitie sa našich členov na sokoliarskych stretnutiach. O nich sa dozviete aj v tomto čísle Sokoliara. Všetkým členom SKS pri SPK prajem v novej lovecko-chovateľskej sezóne veľa úspechov a nezabudnutelných zážitkov pri sokolarstve.

Ing. Alojz Kaššák – prezident SKS pri SPK

sokoliari.sk

oficiálna web stránka Slovenského klubu sokolarov pri SPK

**NOVÝ
WEB**

**BUĎ
INFORMOVANÝ**

- informácie o činnosti klubu
- aktuality zo života sokolarov
- vaše texty, fotografie a videá
- skúšobný poriadok, stanovy
- odchov dravcov
- sokoliarske strediská

Aktívne sa zapojte do tvorby a pravidelnej aktualizácie webstránky.
Vaše príspevky, námety, fotografie a videá posielajte na email: daniel.haraba@svp.sk

2013 je za nami ... 2014 čo nás čaká ?

Výročná členská schôdza

Na výročnej členskej schôdzi Slovenského klubu sokoliarov pri Slovenskom poľovníckom zväze (SKS pri SPZ), ktorá sa uskutočnila vo Zvolene 6.4.2013, bolo odsúhlasené pretransformovanie SKS pri SPZ na poľovnícku organizáciu SKS pri SPK, zároveň boli odsúhlasení štatutárny zástupcovia, nové stanovy SKS pri SPK, skúšobný poriadok SKS pri SPK, skúšobní komisári a členovia poradného orgánu. Podľa stanov Slovenského klubu sokoliarov pri Slovenskej poľovníckej komore je SKS pri SPK právnym nástupcom Slovenského klubu sokoliarov pri Slovenskom poľovníckom zväze.

Za členov poradného orgánu boli zvolení: Ing. Viktor Zubaj, Ing. Ján Pilát, Ing. Ján Kebísek, Jozef Tomík, Ľubomír Engler, Igor Takáč, Ing. Ivan Maroš, Jaroslav Kanát, Ing. Štefan Petrikovič, Ing. Peter Križan.

Za skúšobných komisárov pre sokoliarsku skúšku boli zvolení nasledovní členovia: Ing. Alojz Kaššák, Ing. Miroslav Ostrihoň, PhD., MVDr. Ladislav Molnár, PhD., Ing. Ivan Maroš, Miroslav Micenko, Mgr. Pavol Michal, MVDr. Ján Greguš, Ľubomír Engler, Štefan Azari, Ing. Štefan Petrikovič, Ing. Ján Hrušecký, Ing. Ján Kebísek, MVDr. Peter Blaško, Mgr. Jana Šmehýlová, Jozef Tomík, Ing. Daniel Haraba, Ing. Miroslav Mozola.

Školenie kandidátov

Dňa 25.5.2013 sa uskutočnilo školenie kandidátov, ktoré bolo z dôvodu dostupnosti pre kandidátov na dvoch miestach súčasne, a to v priestoroch Technickej univerzity v Zvolene a Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. Vo Zvolene sa školenia kandidátov zúčastnilo 9 kandidátov, v Košiciach 7 kandidátov.

Sokoliarske skúšky

Dňa 15.6.2013 sa v priestoroch Technickej univerzity vo Zvolene uskutočnila sokoliarska skúška pre kandidátov Slovenského klubu sokoliarov pri

SPK. Sokoliarskej skúšky sa zúčastnilo 16 kandidátov, ktorú absolvovali všetci zúčastnení, desiati kandidáti ju absolvovali s hodnotením „prospel s vyznamenaním“.

Zasadnutie prezídia

Už začiatkom leta sa zahájila príprava medzinárodného stretnutia sokoliarov v termíne od 23.10. do 27.10.2013. Po pozitívnych skúsenostiach týkajúcich sa ubytovania z roku 2012 sa rozhodlo, že aj v roku 2013 bude medzinárodné sokoliarske stretnutie v areáli termálneho kúpaliska v Poľnom Kesove. Posledné zasadnutie prezídia SKS pri SPK v roku 2013 sa uskutočnilo v rámci medzinárodného stretnutia sokoliarov v Poľnom Kesove, dňa 24.10.2013.

Nová webstránka, welfare a CITES

Počas celého roka 2013 prebiehali práce ohľadom tvorby webstránky, rokovania ohľadom podania žiadosti o zaradenie sokoliarstva na národný zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva a príprava učebnice sokoliarstva. Prezídium klubu sa spolu s poradným orgánom zaoberalo aj prípravou veterinárnej vyhlášky o welfare a podmienkami na získanie certifikátu, ktorý by umožnil sokoliarskej skupine vystupovanie na verejnosti, s tým, že sokoliarska skupina by mala aj podporu SKS pri SPK. Zároveň prebiehali aj rokovania medzi SKS pri SPK a zástupcami Ministerstva životného prostredia SR a Štátnej ochrany prírody SR, na ktorých sa hľadalo riešenie vnútorných

V roku 2013 mal SKS pri SPK 254 riadnych a 16 čestných členov, teda spolu je nás 270. Sokoliarky Janka Šmehýlová (vľavo) a Veronika Svrčková sú dôkazom toho, že sokoliarstvo je krásna záľuba.

sporov z minulosti. Novelizácia zákona č. 15/2002 Z.z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, regulácii obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov a novelizácia vykonávacej vyhlášky č. 110/2005 Z.z., nám priniesla zmeny v oblasti ochrany prírody. Podrobnejšie zmeny týkajúce sa postupu pri prihlasovaní chránených živočíchov zaradených do CITES I a II. sa nachádzajú na webstránke klubu.

„Prebúdzanie“ sokoliarskych stredísk

V roku 2013 sa začalo viac pracovať na obnove sokoliarskych stredísk. Ku koncu roka 2013 bolo v klube nahlásených 21 sokoliarskych stredísk kde je evidovaných 187 členov. Kontakt na predsedov stredísk je na webstránke klubu. Dravce nahlásilo 48 členov, spolu majú títo členovia 181 dravcov (medzi nimi je veľa dravcov, ktoré sa využívajú len na sokoliarske vystúpenia).

Členské zdarma...

Na minuloročnej výročnej členskej schôdzi klubu bolo schválené neplatenie členského pre sokoliarov nad 65 rokov a pre sokoliarov ťažko zdravotne postihnutých.

A čo nás čaká v roku 2014?

Výročná členská chôdza, každoročné školenie kandidátov a následne aj sokoliarska skúška, v jesenných mesiacoch medzinárodné sokoliarske stretnutie a v neposlednom rade dokončenie rozbehnutých, hore uvedených skutočností, aby sme si pri našom koníčku - sokoliarstve - mohli oddýchnuť aj v budúcnosti. Záverom apelujem na členov klubu, ohľadom vyššej účasti na členskej schôdzi, včasného platenia členských príspevkov, nahlasovania dravcov, registrácii sa do sokoliarskych stredísk, či účasti na medzinárodnom sokoliarskom stretnutí.

Všetky potrebné informácie o dianí v klube a o pripravovaných akciách sa nachádzajú na novej webstránke klubu www.sokoliari.sk. Námety a príspevky so nášho spravodaja SOKOLIAR 03 posielajte na adresu: sokoliar@halali.sk

Sokoliarstvu zdar!

Ing. Daniel Haraba, Tajomník SKS pri SPK

Rekonštrukcia sokoliarskej školy

Koniec starého roka bol v Základnej škole s materskou školou Maximiliána Hella veľmi náročný, no podarilo sa nám získať financie na rekonštrukciu a vybudovanie odborných priestorov na vyučovanie netradičného predmetu. Naša škola je známa vyučovaním predmetu Sokoliarstvo, sme asi jedinou základnou školou na svete, na ktorej sa vyučuje tento predmet. V poradí, už druhý školský rok vyučujeme aj predmet, ktorý tiež súvisí so živočíchmi, a to chov koní a jazdectvo.

Na kvalitnú výučbu nám však chýbali odborné a profesionálne priestory. Na konci roka 2013 sme získali financie na rekonštrukciu starých priestorov, v ktorých sme chovali dravce. Vďaka dotácii sme vybudovali v sokoliarni veľké a prehľadné voliéry.

Školský areál bol už v minulosti turistami navštevovaný, najmä pre prítomnosť dravcov. Teraz, po rekonštrukcii, predpokladáme, že bude ešte príťažlivejší. Pevne veríme, že sa stane zaujímavý aj pre vás, milí čitatelia - sokoliari a od jarných mesiacov nás navštívite. Popri prehliadke dravcov a sov budete môcť vidieť aj naše mladé sokoliarky a sokoliarov, ako cvičia sokoliarske dravce.

*Mgr. Pavel Michal, riaditeľ ZŠ s MŠ M. Hella,
Štiavnické Bane, www.zakladnaskola.com*

Na vyučovanie týchto netradičných odborov na základnej škole máme k dispozícii 35 pernatých dravcov a sov (sokoly, myšiaky, mexické jastraby, orly, výr, plamienka) a už aj jedného koňa. Na snímke je 6 ročný orliak bielohlavý, menom Nixon.

SOKOLIARSKÉ STRETNUTIA 2013

ZVOLEN, 30.11.2013

Po ročnej prestávke, v poslednú novembrovú sobotu, sa už po osemnásty krát stretli sokoliari – absolventi Lesníckej fakulty, ale hlavne priatelia sokoliarstva na tradičnom zraze. Po rannej registrácii sokoliarov a slávnostnom nástupe sa odobrali do neďalekých revírov. Počasie bolo príjemné, a tak mohli dravce predviesť lov v plnej kráse. Stretnutie bolo prístupné aj pre laickú verejnosť, a tak mohli účastníci sledovať v bezprostrednej blízkosti strmhlavé útoky sokolov, či obratnosť jastrabov vo vodorovnom lete. Celkovo sa v revíroch PZ Vlkanová a PZ Sliach, počas dvoch pohonov, ulovilo 18 kusov bažantnej zveri.

Po návrate z revíru nasledoval slávnostný výrad a pohostenie. Ubytovanie sokoliarov bolo zabezpečené na školskej chate, kde bol aj tradičný „sokoliarsky súd“. Touto cestou by som chcel poďakovať, za všetkých účastníkov stretnutia, členom jednotlivých poľovníckych združení za ústretovosť pri poskytnutí revírov. Stretnutie sa viedlo v priateľskom duchu ľudí, ktorých spája láska k dravcom a sokoliarstvu. Zostáva len vysloviť presvedčenie, že o rok sa stretne znovu a budeme môcť pozorovať krásu sokoliarskeho lovu.

*Ing. Miroslav Ostrihoň, PhD.
Sokoliarske stredisko pri Lesníckej fakulte
TU vo Zvolene*

Stretnutia sa zúčastnilo 40 sokoliarov, 17 dravcov, z čoho bolo 10 sokolov a 7 jastrabov.

Na snímke zľava stoja sokoliari: Rastislav Pavlík, Darina Maščuchová, Mário Németh a Ján Kebísek.

MLYNČEKY 2013

Na prvom septembrovom stretnutí v Mlynčekoch sme lovili v poľovníckych združeníach PS Poľana Spišská Belá, PZ Úsvit a PZ Zlatá Hora Kežmarok.

Počasie nám prialo a do kariet hralo aj to, že bolo veľa mladých tohoročných líšok. Skupine sa, za tri krásne lovecké dni, podarilo uloviť 15 líšok a 1 srnča. Fotografia z výradu „bombardovala“ sociálne siete a stránky internetu.

V októbri, na druhom stretnutí v Mlynčekoch, sme lovili v revíri Poľovníckeho združenia Bukovina Čirč, kde nás privítal predseda združenia Peter Ščišlak. V ťažkých pohonoch museli honci podať hrdinský výkon. Niekedy vyhrala líška a niekedy zase sokoliarsky dravec, ale tak to má byť. Na ďalší deň sme lovili v Poľovníckom združení Spišský Štvrtok. Vo veľmi peknom revíri sme boli úspešní a ulovili sme 4 líšky. Na tretí deň sme navštívili pre nás nový revír Poľovníckeho združenia Dubina, ulovili sme tam 3 líšky a 1 srnča.

V dňoch 20. až 24. novembra sme sa stretli po tretíkrát. Bolo nás dosť, doslova rekordných 21 orlov. Lovili sme v revíroch PZ Hybe, PZ Dovalovo, PZ Chabenec, PZ Kokava. Počasie nám moc neprialo. Ulovili sme štyri líšky, no ani menší výrad však neubral na čare tejto akcie. Počas stretnutia sme šírili osvetu sokoliarstva účasťou na Hubertovskej svätej omši v Liptovskom Hrádku.

Záver sezóny bol 15. až 19. januára 2014, opäť v Mlynčekoch. Pôvodný úmysel loviť na snehu nám nevyšiel, ale aj tak to stálo za to. Tradične sme lovíli v revíroch PZ Zvonárka Ľubica, PZ Úsvit a vyskúšali sme aj dva nové PZ Hromovec Hromoš a PZ Vlková. Podarilo sa nám uloviť 9 líšok.

A čo na záver?

Máme za sebou úspešnú loveckú sezónu. Samozrejme, že výrad nie je to najdôležitejšie, no srdce lovca však takýto pohľad zahreje. Som rád, že táto lovecká skupina sa pravidelne stretáva a prežíva spoločne nezabudnuteľné chvíle. Vznikajú tu priateľstvá na celý život. Priateľstvá, ktoré spája lov a umenie zvané „sokoliarstvo“. Už teraz sme naplánovali akcie na budúcu sezónu. Chovateľov o chvíľu čakajú mesiace odchovu mladých orlov. Prajem každému veľa úspechov, nech je tých bielych chvostov dosť. Teším sa na otvorenie novej sezóny od 1. do 5. októbra v Mlynčekoch, na našej loveckej základni, na ktorú Vás srdečne pozývam. U nás má miesto každý, kto miluje prírodu, lov, svet dravých vtákov a ctí prastaré zákony prírody.

Ing. Ján Pilát, Sokoliarske stredisko Spiš

POL'NÝ KESOV, 23.-27.10.2013

Na celoslovenskom stretnutí sa zišiel približne rovnaký počet účastníkov, ako pred rokom. Prevládali naši členovia, ale privítali sme i sokoliarov z Česka, Poľska, Srbska, Maďarska, Rakúska, Nemecka, Holandska, Anglicka a Škótska. Takmer celé stretnutie s nami absolvovali dvaja Nóri, pracovníci tamojšej akadémie vied, ktorí sa venujú výskumu zajacov a píšú knihu o ich love vo svete. Sokoliarskymi lovmi boli nadšení a časť v knihe o love zajacov pomocou pernatých dravcov bude zo Slovenska. Dravce boli tradične rozdelené do skupín. Dve boli orlie a sokolie a po jednej mali jastraby a kaňúri. Lovili sme v siedmich revíroch: Mojmírovce, Dedina Mládeže, Diakovce, Dolné Saliby, Horné Saliby, Sered' a Abrahám. Napriek tomu, že sa stále znižujú stavy malej zveri, podarilo sa nám v priebehu stretnutia uloviť 72 zajacov, 10 bažantov, 1 srnča, 1 havrana a 1 mačku. Najúspešnejší bol prvý deň, kedy sa ulovilo 34 kusov zveri.

Tradičným sprievodcom našich sokoliarskych stretnutí, ktoré organizujeme pod Tatrami, býva country skupina Pramene. Vždy rozprúdi náš adrenalín a vytvorí vynikajúcu náladu. Hovorí sa, že country je najkrajšia hudba na svete a celkom určite patrí k sokoliarom, z ktorých vyvierajú pramene čistej a nefalšovanej lásky k prírode a krajine.

Laco Molnár (viceprezident SKS pri SPK) sa zúčastnil na stretnutí, nielen vo funkcii dozorujúceho veterinára, ale aj ako otec, ktorý učí sokoliarstvu svojho syna Viktorka. Aj touto formou odovzdávania sokoliarskeho umenia starších sokoliarov mladej generácii sa zabezpečuje nepretržitá kontinuita sokoliarstva, ako prvku, ktorý sa uchádza o zápis do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva SR a UNESCO.

Sokoliari priniesli na stretnutie 21 orlov skalných, 13 jastrabov lesných, 1 orla jastrabovitého, 7 kaňúrov okrúhlochvostých a 17 sokolov a krížen-cov. Na snímke zľava: Karol Klímo, Lubomír Málek, Peter Novák, Mirka Křivková, Lubor Křivka.

V sobotu sme usporiadali miniseminár, ktorý bol venovaný chovu malej zveri a metódam zvyšovania jej stavov v revíroch. Pri záverečnom posezení sme odmenili najlepších lovcov, najobetavejších vedúcich skupín, najkrajšie útoky, najmladších a najstarších účastníkov stretnutia. Josef Hiebeler z Rakúska dostal ocenenie za jeho „výnimočnú disciplinovanosť“ na love. Zľava stoja: Alojz Kaššák, Braňo Szmek, Lubo Engler, Josef Hiebeler, Peter Križan.

Naše stretnutie prišli pozdraviť zástupcovia Ústredia Slovenskej poľovníckej komory, Ministerstva životného prostredia SR, prezident komory veterinárnych lekárov, zástupcovia samosprávy i Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR. Pracovníci posledne menovanej inštitúcie s nami absolvovali celý jeden lovecký deň a podrobne sa zoznámili s dravcami, ich držbou, výstrojom a prepravou, pretože v spolupráci s našim klubom a SPK pripravujú vyhlášku o pohode sokoliarskych dravcov a sov, tzv. welfare. Okrem lovu a zábavy sme aj trochu pracovali. V piatok sa uskutočnilo zasadnutie prezídia SKS pri SPK a poradného orgánu, kde bol hosťom riaditeľ Odboru ochrany prírody a krajiny ŠOP SR Mgr. Michal Adamec a kde sa okrem iného prejednávali otázky, ktoré sú dlhodobo neuralgickým bodom vzájomnej spolupráce.

Počasie nám prialo, voda v bazénoch bola teplá, zverí tak akurát pre sokoliarov, personál nám vychádzal v ústrety, tak nám bolo super a tešíme sa na stretnutie v roku 2014.

Ing. Alojz Kaššák
Sokoliarske stredisko Sever

ZEMPLÍN, 14. - 18.11.2013

V poradí ôsme medzinárodné stretnutie sa konalo prevažne v revíri PZ Helmec v okolí obcí Zemplínsky Klečenov, Zemplínske Hradište a Stanča. Ubytovali sme sa v peknom vynovenom zariadení Aqua Mária. Zálohu na akciu poslali znova len dvaja, chronicky a riadne sa prihlasujúci sokoliari, a to Darina Masčuchová a Ivan Mala, touto cestou im ďakujem za ich prístup a zodpovednosť. Zišlo sa nás nakoniec 40 sokoliarov s 20 dravcami, počas troch dní sa ulovilo 5 zajacov, 2 srnčie, 5 bažantov, líška a kuna, ale bohužiaľ sme prišli aj o jednu mladučku herisku, ktorá prišla nešťastne o život pri nerovnom strete s vlakovou drezinou.

Sokoliari z okolitých krajín, ale aj z Anglicka, opäť ohodnotili naše revíry, že sú dobre zazverené a naše zajace v dobrej fyzickej a psychickej kondícii, nakoľko bravúrne unikali, preskakovali a vracali sa do protivky. Taktiež si sokoliari odnášali plno pekných spomienok na sokoliarske zážitky, zemplínsku kuchyňu, tokajské víno, pohostinnosť, obetavý doprovod a domácich poľovníkov. Touto cestou by som vás chcel poprosiť, ak máte záujem zúčastniť sa na našom sokoliarskom stretnutí, premôžte svoju lenivosť, nájdite si čas a prihláste sa do 15.10. 2014.

Lubomír Engler, Sokoliarske stredisko Zemplín

BANSKÁ ŠTIAVNICA, 4. - 6.12.2013

Sokoliarske stredisko Banská Štiavnica v dňoch 4. - 6. decembra 2013 zorganizovalo už svoje 29. sokoliarske stretnutie pre žiakov, absolventov a priateľov Strednej odbornej školy lesníckej. Na lovoch s orlami sa zúčastnilo 14 orliarov zo Slovenska, Česka, Rakúska a Nemecka.

Prvý deň sa lovilo v novom revíri Poľovníckeho združenia Lyska v Beši, kde sa v náročnom teréne ulovila jedna srna a líška. Druhý deň sa lovilo v overenom revíri Poľovníckeho združenia Sebechleby, kde si každý mal možnosť niekoľkokrát pustiť svojho dravca na hojnú korisť. Na výrade zneli tóny slávnostného halali na poctu šiestim uloveným kusom srnčej. Tretí, posledný deň, sme lovili v školskom revíri za Kalváriou, avšak sneh, fujavica a nárazový vietor spôsobovali orlom veľké problémy pri mnohých útokoch. Napriek tomu sa ulovila jedna srna a líška. Počas stretnutia sa spolu ulovilo osem kusov srnčej a dve líšky. Kráľom lovu sa, už po druhýkrát, stal absolvent SOŠL v Banskej Štiavnici Peter Križan s tromi ulovenými srnami.

Ing. Štefan Petrikovič, Sokoliarske stredisko Banská Štiavnica

EXPEDÍCIA KAZACHSTAN II

ALEBO „SAREVNOVÁNIE“ A NETRADIČNÉ LOVY

Počas takmer trojtýždňového pobytu sme precestovali 20 000 km lietadlami, autami, vlakmi, autobusmi, taxíkmi, na koňoch, ale i pešo. Cestu sme si financovali z vlastných zdrojov.

V predchádzajúcom čísle spravodaja sme ukončili reportáž z Kazachstanu informáciou o netradičnom konskom póle, v ktorom namiesto lopty používajú asi 30-40 kg barana. Táto atrakcia bola iba vyplnením programu hlavného podujatia, ktoré najviac zaujalo účastníkov expedície (A.Kaššák, L.Molnár, L.Engler a M.Micenko), a to „sarevnovanie“, teda súťaž sokoliarov.

Sarevnovanie

Sarevnovanie sa konalo na úpäť Altaja. Diváci boli na jednom kopčeku a z protiláhlého svahu sokoliari púšťali dravce do údolia na domáce králiky a holuby. Súťažilo 15 orlov skalných, dva jastraby a tri altajské rárohy. Zo skalákov, ktoré boli v pomerne slušnom stave, ale kondične nízko, ulovil králiku iba jeden a ten nakoniec paradoxne nezískal žiadnu medailu, pretože nepatril ku rodinnému klanu, ktorý tam bol dominantný. Jastraby neboli „dopreperované“, takže ani úspešné. Rárohy púšťali z ruky, nasledovala naháňačka s králikom po zemi. Polovica divákov fandila dravcom, druhá polovica králikom a všetci boli spokojní. Nikoho netrápili výkony dravcov, ani to že sa verejne lovila vypúšťaná korisť. Cítili sme sa medzi sokoliarmi dobre. Stôl (koberec) v jurte bol vždy bohato prestretý, a tak sme debatovali dlho do noci. Nakoniec sme s našimi sprievodcami

Laco mal v areáli hipodromu presne vyrátané vzdialenosti po latrínu tak, aby stíhal vždy, keď ho chytili brušné ťažkosti. Touto fázou zvládania (alebo skôr nezvládania) miestnych špecialít sme prešli všetci a dôverne sme sa zoznámili s ich latrínami (diera a dve nášľapky). Na snímke zľava Lubo Engler a Laco Molnár pri konzumácii šašlikov – tie nám všetkým chutili.

skončili o tretej nad ránom v cukrárni plnej zákuskov od výmyslu sveta i pri fľaške vodky, lebo u niektorých z nás sa začali prejavovať žalúdočné ťažkosti od miestnych špecialít.

Astana a „big“ bišparmak

Pod dvoch dňoch sa náš pobyt na východe Kazachstanu skončil a čakal nás presun do hlavného mesta Astany. Nemohli sme použiť už osvedčený vlak, pretože ten v jednom úseku zachádzal do Ruska a nemali sme ruské víza. Devätnásť hodín na zadnom sedadle autobusu po cestách, ktoré sú ako tankodrom, nám dali riadne zabrať. Cestovali sme prevažne jednotvárnou stepou, a tak sme boli radi, keď nás v Astane vyzdvihol Báchov brat Chuaniš a doviezol nás k jednému z miestnych sokoliarov Volodovi. Zasa prestretý stôl, ako na menšiu svadbu, zišla sa celá rodina, no sláva veľká, ale hlavne maxivelký - tradičný bišparmak. Je to varené konské mäso, cibuľa, zemiaky, cestovina a akési klobásy plnené konským lojom. Všetko to navyše pláva v tekutom loji...

Náš sprievodca Bácha v centre Astany pri soche sokoliara. To čo sme videli v Astane nám vzalo dych. Mrakodrapy, mešity, mramor, zlato, obchodné centrá, kvety, sochy s tematikou lovu a sokoliarstva, skrátka lu-

Celý nasledujúci deň sme poľovali, ulovili sme jednu srnu, dva tetrovy a jarabicu. Zasa boli hody, vodka i slovenské piesne v podaní dueta Mira a Lojza. Ráno sme piekli srňacinu a tetrovy. Po ceste nazad do Astany, nám niekoľko krát pred autom vyleteli dropy malé, takže paráda. Na snímke Miro Micenko s tetrovom a jarabicou.

Lojzo Kaššák s trofejou sibírskeho srnca. Sibírak je oveľa väčší, ako náš srnec a skôr pripomína pasrnca.

Poľovačka na jazveca, srnca a tetrova

Okolo polnoci sa nám podarilo presvedčiť Volod'u, že dosť bolo hodovania. S nivou sme vyrazili do 200 km vzdialeného revíru, severne od Astany. Doteraz nechápem, ako tam Volod'a v noci trafil. Všetky vyjazdené koľaje boli rovnaké, všelijako sa križovali a okolo iba jednotvárna step. Po štyroch hodinách jazdy na plný plyn, otlčená a zaprášená sme zastali na dvore niečoho, čo veľmi pripomínalo rómske geto. Vošli sme do „domu“, tam sa na nás usmievali správcovia Volod'ovho revíru, a to Saška a Semionovna. Dve bytosti z iného sveta, mierne poznačené alkoholom a životom uprostred ničoho. Poznášali na stôl čo sa dalo, ale vzhľadom na prostredie, v ktorom sme sa nachádzali, sme iba „zobli“ aby sme ich neurazili a odobrali sme sa na nocľah do maringotky, ktorá bola určená pre hostí. Vymietli sme asi 2 vedrá mŕtvych múch, ako - tak si upravili posteľ a oble-

čení, pretože bola riadna zima, sme zaspali. Asi za hodinu nás zobudil hrozný randál, ktorý robila hydina, pes a Saška. Ten nás budil, že v kuríne je jazvec. Z postele sa dal vylákať iba Laco a Volod'a, ktorý išiel brániť svoj majetok. Ozval sa výstrel, krik a... jazvec ušiel so zdravou kožou, pretože Saška bravúrne svietil lovcom do očí, namiesto na jazveca. Skoro ráno sme vyrazili na sibírske srnca a pernatú. Poľovali sme posliedkou a natláčkou, výsledok bol jedna ulovená tetrovica a ešte teplý, v noci pytlíkmi strelený a nedohľadaný sibírsky srnec. Revír Ornek, v ktorom sme lovíli má rozlohu 100 000 ha, no my sme náhodou odstavili Nivu iba 10 metrov od zhasnutého srnca. To sa nedá ani vymyslieť.

Sokoliari v Kirgizsku

Čakala nás tisíc kilometrov dlhá cesta vlakom popri Jazere Balchaš (je väčšie ako Slovensko) na juh ku hraniciam s Kirgizskom. Posledný úsek po hranicu sme absolvovali taxíkom. Po bitke, ktorú o nás zvedli taxikári, sa nás ujal chlapík, ktorý sa rútil šialenou rýchlosťou, ako keby nás chcel všetkých pozabíjať. V kúdole prachu sme zastavili na hranici, absolvovali krátky boj o to koľko mu zaplatiť, lebo suma sa závratne zdvihla oproti pôvodnej. Prechod hranice pripomínal zábery, ktoré poznáme zo spravodajstva, keď niekde vypukne občianska vojna a ľudia sa hrnú do bezpečia. Nám vybavenie formalít trvalo asi hodinu, lebo jeden colník, ktorý ku Slovensku priradil Prahu, hokej a pivo, nás posunul dopredu. Ďalší, už oveľa pokojnejší taxikár, nás doviezol do Biškeku, hlavného mesta Kirgizska. Počas obeda v miestnej moslimskej reštaurácii nás prišiel pozdraviť Báčov bývalý spolužiak, toho času riaditeľ železníc a prideliť nám auto so šoférom. Nasledoval 60 km priesmyk cez Ťan Šan a ďalších 250 km do dedinky Bokombajeva, na brehu jazera Issyk Kul. V jednom zo známych a veľmi pekných letovísk nás čakali naši hostitelia Almas, prezident klubu národných lovvov Salburun a Mirlan, viceprezident a zároveň správca letoviska. Na seminári sa zišlo asi 60 sokoliarov zo široho okolia, od najmladších, až po staručkých sokoliarov pamätajúcich zašlú slávu. Priviezli dravce, jastraby, rárohy a hlavne skalné orly. Tak ako všade, dostali od nás našu sokoliarsku výstroj, tričká, DVD a ďalšie materiály o sokoliarstve a poľovníctve na Slovensku.

V noci bola búrka a vysoko v horách napadol prvý sneh. Ten nám síce zabránil vybrať sa do teritória archarov a kozorožcov, no Almaz zorganizoval výpravu do hôr. Autom a na koňoch sme sa dostali do horského údolia v nadmorskej výške 2700 metrov, odkiaľ pastieri pred zimou zhánali stáda a kočovali k jazeru do údolia. Orly, kone, stáda dobytky, Skýtske mohyly – kurgany a krásny nekonečný Ťan Šan. Zážitok na celý život.

Navštívili sme rehabilitačnú stanicu snežných leopardov Nabu, ktorú dotuje nemecká ochrana prírody. Boli sme však sklamaní, lebo tieto nádherné zvieratá sú tu odsúdené dožiť bez úžitku. Pri večernej návšteve skanzenu, ktorý vedie miestny podivín, sme sa veľa zaujímavého dozvedeli z histórie, napr. i to, že Lacoví prapredkovia bol kmeň Kypčakov.

Keď sa nám opäť podarilo spojazdniť autá, po pol hodine jazdy sa vo svetlách objavili kravy, strom a lodný kontajner. V ňom žil človek, ktorý tu pre niekoho pásol dobytok. Bol úplne sám, spoločnosť mu robilo iba rádio, napájané solárnym panelom. Ponúkol nás plackami a my jeho našimi zásobami.

Púštne zajace

Šofér Tolik nás bezpečne doviezol späť do Biškeku. Na druhý deň sme na miestnom bazáre nakúpili suveníry a znova sme trpeli v malom autobuse na 400 km dlhej „neceste“ do Mesta Taraz – Džambul, kde žije Bácha. Táto trasa nám dala najviac zabráť. Malý, hlučný, preplnený autobus, so zničeným pérovaním, prievan, neznesiteľné teplo, znova prechod hranice a v závere taký defekt, že z kolesa zostal iba disk. Šofér nemal takmer žiadne náradie, a tak sme autobus nechali svojmu osudu a s pomocou Báčovho priateľa, ktorý pre nás prišiel autom, sme šťastne dorazili do Džambulu. Po prenocovaní a skromnej hygiene, sme z Báchom vyrazili jeho autom do púšte Main Kum. Spoločnosť nám robili tri suky národného plemena chrta Tazy, ktoré tu používajú na lov púštnych zajacov - tolajov a líšok. Sprevádzal nás mladý veterinár na „úvaze“, ako na záchrannom vozidle. Miesto, na ktorom sme mali loviť zajacov, bolo vzdialené 400 km. Naša cesta viedla vyprahnutou krajinou s pieskovými dunami. Bolo neznesiteľné teplo a začalo sa nám kaziť naše záchranné vozidlo. Saša ho totiž natankoval, asi po pol roku, no začala úradovať hrdza z nádrže, ktorá upchávala filtre, auto sa navyše prehrievalo. Napredovali sme pomaly, noc nás zastihla v území bez signálu, uprostred trojmetrového rákosia, ktoré tu rastie na vlhkých terénnych preliačinách. V diaľke bol požiar, ktorý postupoval našim smerom. Bácha zachoval chladnú hlavu a prehlásil, že asi 5 km pred nami by mal byť strom. Tam, kde je strom, tam je voda a teoreticky tam niekto bude.

V noci sme vyrazili autom do 100 km vzdialenej časti púšte, kde rastie sa-xaul - poloker s tvrdým a ťažkým drevom. V jeho porastoch sa vyskytujú zajace, ktoré sem chodí Bácha loviť. Prechádzali sme púšťou, z auta presvecovali okolie silným reflektorom. Keď sme uvideli tolaja, jeden z nás ho držal vo svetle reflektora a Bácha vypustil chrtý. Po naháňačke, počas ktorej zajac vbehol i pod auto sa ho chrtom podarilo uloviť. Za noc sme najzdili asi 200 km, jedného zajaca ulovili chrtmi, jedného sme strelili a jedného zrazili autom. Okrem toho sme videli ešte jednu líšku korzaka a jednu trstinovú divú mačku. Ráno, keď prvý z nás vyšiel pred kontajner, zo stromu vyletelo niekoľko orlov a sokolov. Tak to bolo všade v stepi i v púšti, pretože stromov je tu veľmi málo. Zapoľovali sme ešte na bažanty, výsledkom bola jedna sliepka a jeden kohút. Uvarili sme guláš z tolajov a bažantov a vyrazili na cestu domov. Nasledovali peripetie z „úvazom“, ktoré vyvrcholili tým, že nám auto definitívne vypovedalo v jedinej vode, cez ktorú sme prechádzali. Až tu si dal Saša povedať a po prefúknutí nádrže auto začalo fungovať ako hodinky a šťastne sme dorazili do Džambulu. Na druhý deň nás Bácha vzal do okolia mesta na prehliadku zručaniny z čias, kedy tadiaľ viedla hodvábná cesta. Prezreli sme aj petroglify - prastaré kresby na skalách.

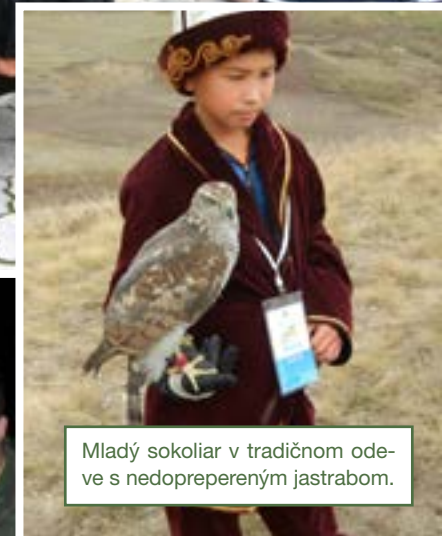
Po rozlúčke s Báchovov rodinou sme vyrazili na cestu do Alma Aty, odkiaľ sme odleteli, cez Kyjev, domov. Vtedy som si povedal, že Ázie mi na veľmi dlhý čas stačilo. No po roku sme na pozvanie Kirgizov, opäť s Lacom Molnárom, do Ázie leteli. O tomto zážitku, až niekedy nabudúce.

Ing. Alojz Kaššák

Občerstvenie v reštaurácii, ktorú vlastní Bácha (prvý zľava), nasleduje Laco Molnár, Báchova manželka Saša, dcéra Naša, syn Islam a Ľubo Engler. Vzdadu stoja Miro Micenko a Alojz Kaššák.

Na seminár prišli kirgizskí sokoliari z rôznych kútov krajiny. Dravce nosia, na rozdiel od európskych sokoliarov, na pravej ruke.

Mladý sokoliar v tradičnom odevs s nedoprepereným jastrabom.

Po úspešnom love púštného zajaca s chrtmi tazy.

PREDSTAVUJEME

Český fúzač je všestranný pomocník, v sokoliarstve má svoje miesto.

Je to dobre ovládateľný, inteligentný pes, veľmi priateľský a oddaný. S obľubou sa používa ako všestranný stavač v lese, poli aj pri vodných prácach, kde sa prejavuje živo a aktívne. Patrí medzi najstaršie kontinentálne stavače, v FCI uznaný bol v roku 1963 pod číslom 245, ale historické zmienky o českom loveckom psovi (*canis bohemicus*) boli už v roku 1348, za čias Karola IV.

Veľmi podrobný popis českého hrubosrstého ohaře priblížil v diele Myslivosť v roku 1882 lesmajster J. Černý, odkedy sa datuje aj jeho čistokrvný chov v Rakúsko Uhorsku. Povaha a všestrannosť predurčuje toto plemeno pre sokoliarsku prax aj preto, že urobí pre svojho pána všetko, čo mu na očiach vidí. Dokonca trpezlivo znáša to, že pán svoju priazeň a lásku venuje tým čudným tvorom s krivým zobákom. Rýchlo pochopí, že aj dravec patrí do rodiny a venuje mu priam materskú starostlivosť, v prípade potreby ho dokonca ochraňuje a vytvorí si s ním neviditeľné puto, tak ako s majiteľom.

Pri práci pod sokolom prejavuje dostatočnú trpezlivosť a vytrvalosť, tak potrebné vlastnosti pre úspešný lov. Po dlhom a pevnom vystavení bažanta sleduje útok a zaľahne s hrdosťou. Pohľadom a prútom radostne dáva najavo, že hlavne vďaka jeho perfektnej práci bude, čo dať do hrnca. V prípade, že sokol koristiť neviaže, ale stihne zver len tvrdo nakopnúť, nastupuje odhodlane na hľadačku aj v hustom a ťažkom poraste ju dohľadá a s radosťou odovzdá v sede svojmu pánovi.

Spomínam si, ako raz pri love v Sečovciach, jedna naša sokolia skupina nemala šťastie, bažanty nedržali a vylietavali pred pointrami, tie síce hľadali na ďaleko, ale vystavovali krátko a vždy tam dobehol mladší horlivec, ktorý to pokazil. Odbehol som domov a pustil som moju suku Ivu. Svedomito sa zhostila svojej úlohy a postupne rad radom pripravila všetkým sokolom šance na útok. Naposledy som sa s ňou na jar v roku 2013 zúčastnil súťaže v ďalekom Oxfordlande vo Veľkej Británii, kde vystavila množstvo drobnej zveri, ale aj mundžukov a vždy ostala kludná, čo následne rozhodcovia vysoko vyzdvihli aj ocenili.

S využitím českého fúzača v sokoliarstve sa stretávam aj v zahraničí v Českej republike, Poľsku, Rakúsku i Belgicku, kde som viackrát exportoval aj šteňatá z mojej chovne stanice „z Kráľovských chlmov“. Možno si pamätáte aj víťaza sokolej skupiny v Poľnom Kesove 2013, vyhrala sučka z mojej stanice vo vlastníctve Janka Kebíska, a to nielen medzi sokoliarimi, ale aj v silnej konkurencii medzinárodnej svorky dlhoročne trénovaných našich sokoliarskych psov.

Sokoliar Vojto Škrba dlhé roky používal českého fúzača dokonca pod orlom, ktorý perfektnými hľadačkami výrazne zvýšil možnosti a množstvo útokov, dokonca dobiehal

a pomáhal pri zadržaní srnčej. Pri ulovení zajaca si trpezlivo lahol a čakal na príchod majiteľa.

Na poslednom Memoriály Karla Podhajského, ktorý je najnáročnejším kynologickým podujatím stavačov sa na prvých dvoch miestach umiestnili české fúzače ako jediní v I. cene. v silnej konkurencii dvoch desiatok najúspešnejších psov v danom roku.

Každé plemeno má svoje čaro a je len na nás, aké možnosti a využitie mu pripravíme. Rastie a zdokonaľuje sa v priamej úmere investovaného času a starostlivosti, ktorý mu venujeme.

Pevne verím, že český fúzač nám sokoliarom ešte prinesie úsmev a spokojnosť do našich tvári a v našich rodinách bude verným spoločníkom.

Lubo Engler, Sokoliarske stredisko Zemplín

Český fúzač dokazuje svoju všestrannosť tým, že mu nerobí problém pracovať pod sokolom i puškou, dohľadá srnca, alebo zadrží statného diviaka. Na fotografii je sokoliar a kynológ Lubo Engler s potomkom jeho sučky Ivy na sokoliarskom stretnutí v Poľnom Kesove 2013. Iva má za sebou všetky skúšky, ktorých sa stavač môže zúčastniť v I. cene, Memoriál Štefana Krasňanského a Pohár Zemplína.

VÝCVIK SOKOLA METÓDOU ED PITCHERA

V minulom čísle nášho časopisu som spomínal knihu Ed Pitchera „Flying of Falcons“. Zdá sa, že mnohých kolegov oslovila, a tak si dovoľujem napísať o výcviku samca sokola sťahovavého, ktorý som skúšal podľa tejto metódy.

V sezóne roka 2012 som mal možnosť vybrať si samčeka sokola spomedzi štyroch súrodencov z veľmi neskorého chovu Mira Mozolu. Aby som mal možnosť posúdiť ich loveckú agresivitu, začal som im vo veku asi 45 dní občas vpúšťať do voliéry prepelicu. Postupne sa zo skupiny vykrištalizoval samček, ktorý bol väčšinou prvý pri vhodenej prepelici. Nebol však agresívny na bratov a tak som veľa krát videl na ulovenej prepelici pokojne sa krmiacich dvoch aj troch sokolíkov.

Vo veku asi 75 dní ich prišlo vybrať z voliéry, bola streda 29. augusta. Dodržiujúc prvý krok Pitcherovej metódy nedostali krmienie od nedele, t.j. mali trojdňový pôst. Môj samec bol samozrejme pod čiapočkou, prvý deň nežral a nechal som ho ukludniť na hrazde. Mal váhu 625 g. Druhý deň som mu ponúkol

mäso z čerstvo zabitej prepelice, hneď ako zacítil teplé mäso začal trhať, avšak pri minimálnom zasytení prestal, a preto som mu mäso zobral. Mäso som pri žraní neustále kropil vodou z rozprašovača, robil som tak vždy pri každom ďalšom kŕmení. Bol stále pod čiapočkou. Pri treťom kŕmení som mu počas žrania uvoľnil remienky na čiapočke, a keď sa znova rozožral na okamih som mu ju stiahol. Samozrejme prestal žrať, ale nejavil okamžitú snahu vyraziť, tak som mu čiapočku pokojne opäť nasadil. Okamžite začal znova žrať. Ďalšie kŕmenie prebiehalo na mŕtvej prepelici, a to som mu už čiapočku pri minimálnom svetle sňal dolu; opäť nevyrazil a po niekoľkých sekundách začal opatrne žrať.

Čarovanie s čiapočkou

Čiapočku som mu nasadil pri kŕmení, a potom už pokračoval v žraní pod čiapočkou. Jeho váha išla, kŕmenie od kŕmenia nižšie a nižšie, podotýkam, že som mäso výdatne kropil čerstvou vodou, takže sokol sa síce pôstil, ale nikdy nebol smädný. Interval medzi jednotlivými kŕmeniami bol taký, aby sokol mal váhu o asi 5 až 10 g menšiu ako minule, čo bolo asi 36 hodín. Na začiatku sokol žrával len veľmi malé porcie, kým mu bolo niečo iné prednejšie, ako ponúknutá potrava, čo pre mňa znamenalo prestať kŕmiť a nasadiť mu čiapočku, avšak postupne sa dávky zväčšovali. Asi pri piatom kŕmení bol schopný žrať bez čiapočky v prítomnosti pokojne ležiaceho psa. Hneď, ako sa začal ošívvať a rozptyľovať, nasadil som mu čiapočku, až do ďalšieho kŕmenia. Na ďalšie kŕmenie som mu najskôr dal pod čiapočkou živú prepelicu, ktorú zabil. Keď ju začal trhať opatrne som mu vyhákol pazúry a prepelicu som mu zobral; bol samozrejme veľmi vzrušený a hneď ju začal hľadať, sňal som mu čiapočku a vzápätí som mu podhodil inú živú prepelicu. Neotáľal ani trocha a okamžite ju chytil. Nechal som ho nažrať úplne dosýta. Ďalšie kŕmenie prebiehalo tak, že som mu najskôr sňal čiapočku a podhodil živú prepelicu. Okamžite ju chytil, vzdialenosť však nebola väčšia ako pol metra. Jeho váha klesala postupne kŕmenie od kŕmenia a pri každom kŕmení dostal toľko potravy kropenej vodou, koľko chcel. V tomto štádiu mal asi 480 g. Nasledovné kŕmenie na podhodenej živjej prepelici prebiehalo na dvore s dvoma „zadawanými“ psami obďaleč.

Vidím „anjela smrti“

Nasledoval prvý holub, potom som išiel do poľa. Sokola som nemal uviazaného na šnúre napriek tomu, že nikdy nebol tradične onášaný. Keď som išiel do poľa, bolo na ňom vidieť veľké očakávanie nadchádzajúceho kŕmenia, a tak som nebol zvlášť nervózný. Na vzdialenosť asi 5m dcéra vyhodila zatieneného holuba a ja som vzápätí odtienil sokola. Ten nesklamal a okamžite vyrazil za holubom a chytil ho.

V tomto štádiu už jeho váha klesla na 450 g, a to bola najnižšia váha akú mal, bolo na ňom badať, že už „anjela smrti“ videl veľmi jasne. Ďalšie kŕmenie prebiehalo tak, že zatienený holub bol vypustený z vrhačky na vzdialenosť asi 8m.

Úlet do dediny

Približne v tomto stave výcviku bol sokol posadený bez čiapočky na posed a hneď na prvý alebo druhý deň sa stalo to, že sokol pri hraní sa s gombíkom dlžca, tento rozplietol a odviazal sa! Chvalabohu som to hneď

zistil, pretože to oznámil vrieskajúci kohút. Ale môj des bol výrazný: sokol nebol onášaný, iba niekoľko krát vypustený na voľno navyše v ten deň som ho nemienil kŕmiť, pretože nemal potrebnú váhu! Našiel som ho na streche domu uprostred dediny. Predošlý postup mu však tak vymodeloval chovanie, že keď zbadal trepotajúcu sa prepelicu, po krátkom rozhodovaní, na ňu zaútočil. Samozrejme ju nechtyl, pretože jeho obratnosť nebola vyčibrená. Ďalší útok už bol úspešný. Toto ma uistilo, že jeho myseľ je modelovaná dobrým smerom.

Holuba som vypúšťal z vrhačky stále na dlhšiu vzdialenosť, až ma technické možnosti šnúry zastavili na 100 m, pretože som nemal nainštalované diaľkové ovládanie. Pri tejto vzdialenosti som spravil ďalší krok. Sokola som odtienil, ale holuba nevrhol. Sokol aj tak okamžite

vyrazil smerom, kde očakával holuba, a keď bol pred vrhačkou moje nervy to nevydržali a holuba som vypustil, sokol okamžite zareagoval a chytil ho.

Ján Kebísek na sokoliarskom stretnutí vo Zvolene 2013.

Kŕmenie z misky

Potiaľto všetko prebiehalo presne tak, ako to Ed popisoval vo svojej knihe a moje nadšenie nebralo konca v očakávaní výšky krúženia, ako je popisovaná v knihe. Avšak tu nastali prvé zmeny. Nasledovný krok mal byť taký, že sokol odletí z ruky v očakávaní vypusteného holuba. Tu sa nesmieme unáhliť vrhnutím holuba. Tohto treba vypustiť, až sokol odletí na vzdialenosť aspoň 200 - 300 m. Keď som to spravil očakával som, v súlade s popisom v knihe, že sokol sa okamžite otočí a holuba chytil. Toto sa však nestalo a sokol letel ďalej, no jeho sily neboli dostatočné a po 500 m sadol na zem. Prvé sklamanie. Sokol nebol na človeka veľmi pripravený, pretože nebol onášaný a tak, ako som sa k nemu približoval videl som na ňom nervozitu a snahu odletieť. Tu sa však prejavili výhody ďalšej rady z tejto knihy a to kŕmenie sokola z misky. Nekŕmil som ho mäsom ponúknutým na rukavici, ale nakrájaným na menšie kúsky v miske. Sokol si na takéto kŕmenie veľmi rýchle zvykol. Teraz, vidiac jeho nervozitu pri mojom približovaní, som misku, ktorú poznal, položil asi na 3 či 4 m pred neho a odstúpil som od nej. Sokol zbadajúc misku hneď k nej napochodoval a pri kŕmení som ho bez problémov prebral na rukavicu. Nemohol som však pochopiť, prečo sa neotočil za holubom. Na druhý deň som teda spravil to isté, situácia sa opakovala, tentoraz som asi pochopil príčinu: sokol vždy v smere letu videl nejakú korisť, ktorú pokladal za vypusteného holuba a túto prenasledoval, ako mu sily postačovali, pretože vplyvom dosť nízkej kondície síl nemal dostatok, sadol na zem.

Ide to aj bez prérie

Prečo to u Ed Pitchera fungovalo som myslím pochopil, až keď som tam bol na návšteve: préria, kde lietava je z nášho pohľadu bez života a vypustený sokol nič iné, ako sokoliarom vypusteného holuba široko ďaleko nevidí. V mojom prípade mal možnosť vidieť množstvo potenciálnej koristi: holuby lietajúce nad dedinou, poštolku trepotajúcu sa na druhom konci poľa, ale aj okolo preletujúce lastovičky. Pokračovanie v takomto spôsobe výcviku sa mi v mojom prostredí zdalo byť v slepej uličke, a preto som musel premýšľať ako ďalej. V nasledujúcej fáze som znova sokola vypustil, našiel som si však miesto v malej dolinke, kde som neočakával žiadne vtáky. Dolinka ho nútila pozrieť sa za jej horizont a preto odlietajúc veľmi pekne stúpala. Keď odletel asi na 150 m, bol už aspoň v 50 m výške, vtedy som vypustil zatieneného holuba. Keďže nič iné v jeho dohľade nebolo, hneď sa otočil a chytil ho. Týmto spôsobom začal pekne stúpať a ďalej som to podporoval výcvikom na šarkana. Sokol mal predošlým spôsobom výcviku veľmi vštopený pud nakŕmenia sa vždy, ako sa naskytne príležitosť, pochopil o čo ide a rýchle dosahoval pekné výšky. Striedal som výcvik na šarkana s lietанím bez neho, keď nebol dostatočný vietor a zdalo sa byť všetko na veľmi dobrej ceste.

Elektrický úder

Pri jednom vypustení na zatieneného holuba ho iba brnkol do hlavy a strhol mu pásku. Holub okamžite vyrazil preč a sokol následne za ním, ale nevracal sa. Musel som použiť prijímač. V ten večer som ho nedohľadal, nepredpokladal som, že takto cvičený vták môže zaletieť veľmi ďaleko. Na druhý deň som ho hľadal okolo dediny, kamarát skúšal aj vo vzdialenejšom okolí zachytiť signál. Na moje veľké prekvapenie mi zavolať, že ho zachytil asi 15 km od nás, a to v dedine na elektrickom stĺpe. Od tejto chvíle však sokol, akoby stratil chuť lietať. Po týždni som si všimol akoby mokré perie na ľavom krídle v oblasti prstových letiek. Najskôr som si myslel, že trpí omrzlinou, ale problém bol oveľa horší, sokol mal prerazené krídlo od elektrického úderu. Pravdepodobne počas predošlej príhody prelietaval po elektrických stĺpoch. Krídlo bolo viac a viac ochabnuté a o lietaní nemohlo byť ani reči. Nakoniec mu tento posledný článok uschol, až som ho pri preperovaní našiel pod posedom. Tak nešťastne skončil podľa mňa veľmi nádejný vták.

Počas mojej návštevy v USA som sa stretol aj s ďalším zaujímavým človekom, s Lynnol Oliphantom, s ktorým som diskutoval o inom spôsobe výcviku. Je nemenej zaujímavý, ale o tom zase, až v nasledujúcom čísle Sokoliara.

Je alebo nie je tento postup dobrý? Asi nie je možné na príklade jedného vtáka spraviť všeobecný záver. Pravdou je, že samček si veľmi vážil potravu a nemal nijaké zlovyky mojich iných vtákov, akými býva dlhé rozmýšľanie nad ponúkaným mäsom. Tiež nikdy z rukavice nevyrazil, ani nemal zlovyk prikryvania si potravu. Veľmi rýchle chápal súvislosť medzi ponúknutou potravou a tým, čo od neho chcem. Ako sa to pretavilo do toho hlavného, t.j. schopnosti

loviť z krúživého čakania z veľkej výšky, som nemal možnosť zistiť. Na základe mojich skúseností, by som odporučil využiť minimálne aspoň nasledovné kroky:

- vybrať z voliéry dravca, ktorý už niekoľko dní nedostáva potravu, a preto sa jeho plachosť výrazne znižuje
- používať čiapočku na modelovanie jeho správania smerom k netrpezlivému očakávaniu nakŕmenia sa s následnými výcvikovými krokmi.

Otázne je znižovanie kondície, až na úroveň ako som opisoval, avšak v spojitosti s kropením potravu čerstvou vodou, nevidím v tom problém. Týmto spôsobom predpokladám, že sa každý sokol dostane do stavu, keď vidí spomínaného "anjela smrti", a potom si veľmi váži potravu a je ochotný pre ňu niečo urobiť. Záleží na sokoliarovi nakoľko takto ponúkanú príležitosť využije.

Ing. Ján Kebísek, Sokoliarske stredisko Trenčín

UNIVERZITA VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA A FARMÁCIE V KOŠICIACH

**Klinika vtákov exotických a voľne žijúcich zvierat
ponúka sokoliarom:**

- prednákupné vyšetrenia dravcov
- prehliadka chovných jedincov
- ošetrovanie chorých a zranených ako aj určenie príčiny úhynu dravcov

Kontakt: 0917 637 798

AKO SME LOVILI ZAJACE

alebo, čo všetko vieme zistiť z oka zajaca

Určite nám dajú viacerí z Vás zapravdu, že sokoliarstvo je nielen najkrajší, ale pravdepodobne aj najekologickejší spôsob lovu zveri. Z literatúry vieme, že dravce v prírode sú „potravný oportunisti“ a selektovanie koristi je pre ne typické. Ostáva tu otázka, či selektívnosť lovu je aj pri sokoliarsky vedených dravcoch. V dostupnej literatúre sme sa nestretli s výsledkami takéhoto výskumu, preto vznikol priestor, aby sme sa pustili do „bádania“.

Jedinečnou príležitosťou na získanie vzoriek a možné testovanie hypotézy sú sokoliarske stretnutia, kde sa loví väčší počet zveri. Takouto bolo aj naše najväčšie medzinárodné stretnutie v Poľnom Kesove. V našom výskume sme sa zamerali na selektívnosť lovu zajačej zveri, a to nielen na vek jedincov, ale aj na pohlavie. Určovanie veku ulovených zajacov sa v poľovníckej praxi robí najčastejšie pomocou tzv. Stroho-

vej metódy, čo je nahmatanie hrbolčeka na vonkajšej strane prednej labky zajaca. Je to pomerne nepresná metóda, hlavne u jedincov ulovených v neskoršom období (november), dochádza často k omylom. Pre presnejšie určenie veku sa v laboratórnych podmienkach využíva metóda váženía vysušených očných šošoviek, ktorú sme my použili. Tí, ktorí boli na tomto stretnutí si určite všimli, že z ulovených zajacov odoberáme očné bulvy, ktoré sme uložili do vzorkovníc s formaldehydom. Po 14 dňovej fixácii sme šošovky z oka vypreparovali. Následne sa sušili a vážili na analytických váhach. Okrem odobratej vzorky sme zaznamenali aj pohlavie, lokalitu a druh dravca, ktorý daného zajaca ulovil. Celkovo sa podarilo odobrať vzorky z 42 zajacov (27 – ulovených orlom, 15 – ulovených jastrabom). Niektoré už boli vyvrhnuté a tak sme pohlavie zistili len pri 33 jedincoch. Ulovených bolo 42% samcov a 58% samíc, pričom je zaujímavé, že skupina orlov aj skupina jastrabov ulovila takmer rovnaký počet samíc, ale dospelé zajačie samice (potrebné pre prírastok populácie) boli ulovené len orlom. Vek ulovených zajacov bol určený na základe váhy vysušenej šošovky, pričom hraničná hodnota medzi mladým a dospelým zajacom bola 290 mg. Celkovo bolo ulovených 67% mladých zajacov, čo je dobrý výsledok, pretože za trvalo udržateľné hospodárenie sa považuje odlovenie minimálne 50% mladých zajacov. Zaujímavosťou je, že kolegovia na univerzite v Rakúsku vyvinuli vzorec, do ktorého, keď vložíme váhu očnej šošovky, vypočíta pomerne presne vek uloveného jedinca. A tak sme mohli zistiť, že priemerný vek ulovených mladých zajacov bol 85 dní a najmladší zajac mal len 30 dní. Získané výsledky nemožno zovšeobecňovať, pretože sa jedná

Ukážka váženía šošoviek

Preparácia šošovky z očnej bulvy a následná príprava na sušenie.

o pomerne malú vzorku, ale neskoršie snád' budeme môcť vysloviť závery o selektívnosti sokoliarskeho lovu.

Miroslav Ostríhoň, Lesnícka fakulta, TU vo Zvolene

Tomáš Sládeček, Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, SPU Nitra

VYUŽIJE SOKOLIAR VÁBNIČKY?

Táto vábnička je určená predovšetkým ornitológom, sokoliarom a fotografom zveri. Jej zvuk napodobňuje veľmi dobre myšiaky a reagujú na ňu aj iní dravci ako jastrab a kaňa močiarna, buď odpovedia, alebo priletia. Dobré je použiť vábničku v dobe párenia a hniezdzenia (február – jún). Vábnička je vyrobená z plastu a je veľmi skladná.

Vábnička na holuby, kukučky a sovy je vyrobená z dreva a má posuvný piest. Veľmi dobre na ňu reagujú ako samičky, tak samci. Vábime na jar v dobe toku a potom až do septembra. Táto vábnička výborne napodobňuje holuba i hrdličku. Od augusta, v dobe ľahu holuba hrivnáka, je v spojení s balabánmi na lov jedinečnou pomôckou. Verne imituje hlas sovy lesnej a pôtika.

Sokoliari sú väčšinou i ornitológovia a krivozobé vtáky ich zaujímajú i v prírode. Sledujú ich výskyt, početné stavy a hniezdiská. Zistiť výskyt druhu, alebo nájsť hniezdne teritórium dravca, alebo sovy v prírode je niekedy pomerne ťažké. Tu nám môže pomôcť ovládanie hlasových prejavov dravcov a sov. Pri ich vernom napodobnení ústami, alebo pomocou vábničky vieme vyprovokovať dravce a sovy väčšinou v období toku alebo na hniezdiskách, aby nám odpovedali takých dokážeme v prírode identifikovať.

Niektoré hlasy sa dajú napodobniť ústami, ale takto imitované hlasy nie sú úplne verné.

Dokonale ich vieme napodobniť s pomocou vábničiek. Poznáme vábničky imitujúce hlasy kvička vrabčieho, kuvika kapcavého, sovy obyčajnej, plamienky driemavej, myšiaka lesného, jastraba lesného a jastraba krahulca. Vábničky sú väčšinou už naladené, treba však mať napočúvané konkrétne hlasové prejavy a chce to potom len trocha cviku.

Ing. Alojz Kaššák, Sokoliarske stredisko Sever

SOKOLIARSKÉ EXPONÁTY VO SVÄTOM ANTONE

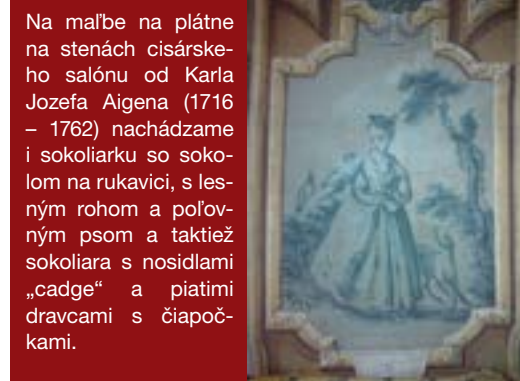

Svätoantonský kaštieľ je plný krásnych exponátov, ktoré sa motívmi viažu k lovu, zveri i prírode. Predurčila to už poľovnícka vášeň pôvodných majiteľov kaštieľa z rodov Koháry a Coburg. Posledný užívateľ kaštieľa, bývalý bulharský cár Ferdinand Coburg, bol aj uznávaným prírodovedcom a výborným ornitológom. V rámci umelecko-historickej i celoslovenskej poľovníckej expozície sa stretáme aj s motívmi sokoliarstva.

Na chodbe na prvom poschodí západného krídla kaštieľa je vydarená grafika sokoliariky, v miestnostiach Filipa Coburga je luster s preparátom letiaceho orla. S motívmi dravcov a sov sa stretáme na mnohých výtvarných prácach i predmetoch umeleckého remesla v celom kaštieli. V poľovníckej expozícii je sokoliarstvu venovaná celá miestnosť. Sú v nej umiestnené hlavne zoopreparáty dravcov a sov žijúcich na území Slovenska. Okrem preparátov sú tu vystavené aj pomôcky – rukavice, čiapočky, rolničky i pútka.

Múzeum realizuje mnoho podujatí, na ktorých sa prezentuje aj sokoliarstvo, napr. Dni Sv. Huberta a Detské dni Sv. Huberta. Na Dňoch Sv. Huberta 3. 9. 2011 - v roku 40. výročia klubu, bol klub uvedený do Siene úcty a slávy poľovníctva na Slovensku a na nádvorí kaštieľa bolo vtedy sokoliarstvo z celého sveta predstavené veľkým defilé, v ktorom účinkovali takmer všetci členovia klubu.

Ing. Marián Číž, riaditeľ múzea

Na malbe na plátne na stenách cisárskeho salónu od Karla Jozefa Aigena (1716 – 1762) nachádzame i sokoliariku so sokolom na rukavici, s lesným rohom a poľovníčím psom a taktiež sokoliaru s nosidlami „cadge“ a piatimi dravcami s čiapočkami.

Študent SOŠL Banská Štiavnica oboznamuje návštevníkov sokoliarskej expozície s významom používania čiapočky. Zľava stoja: Jozef Semerák – sokoliar, Tibor Lebocký – prezident SPK, Marián Číž – riaditeľ múzea, Ivan Gašparovič – prezident SR, Štefan Petrikovič – pedagóg a sokoliar.

FRANK BOND

Počas minuloročných vianoc, po statočnom boji proti rakovine, zomrel Frank Bond, bývalý prezident IAF. Frank bol obrovským prínosom pre IAF, najprv ako viceprezident pre Severnú a Južnú Ameriku, potom pôsobil šesť rokov vo funkcii prezidenta. Pomáhal v riadení rozvoja podnikateľského plánu pre IAF, ktorý transformuje organizáciu na efektívnu a odbornú. Frank bol obľúbený v sokoliarskej komunite, mal šarm, bol srdečný a priateľský. Pracoval ako právnik, bol aktívnym športovcom

i sokoliarom. Frank Bond bude žiť v našich spomienkach. Slovenskí sokoliari sa s ním mali možnosť stretnúť na celoslovenskom sokoliarskom stretnutí, počas zasadnutia IAF na Slovensku v roku 2010.

ZASADNUTIE IAF V KATARE

Katar – malý polostrovný štát v Perzskom zálive, po vzore svojho suseda Spojených arabských emirátov, prevzal významnú iniciatívu na poli propagácie, rozvoja a podpory svetového sokoliarstva. Jeho predstavitelia sa zúčastnili na zasadnutí IAF na Slovensku, kde boli prijímaní za stálych členov IAF. Katarskí sokoliari majú významný podiel na rozvoji sokoliarstva v Ázii, kde spolu s ázijskými predstaviteľmi sokoliarstva zorganizovali prvý sokoliarsky festival ázijských krajín v Kirgizstane. Tieto štáty potrebujú veľkú podporu kvôli zviditeľneniu, ale aj implementácii legislatívy, ktorá zaručí ochranu a podporu sokoliarstva. Arabské štáty sa tak stali významnou spojkou medzi európskymi a ázijským sokoliarstvom.

Národný sokoliarsky festival

Katar, už po piaty raz, organizoval Národný sokoliarsky festival, ktorý sa pretransformoval od tradičného lovu na formu súťaže. Cenia sa predovšetkým čisté druhy dravcov – sokol rároh a sokol sťahovavý. Hybridy nie sú v Katare veľmi obľúbené. Dravce súťažia v niekoľkých disciplínach. V súťaži krásy sokola rároha sa spomedzi stovky prihlásených dravcov vyberá najkrajší, ako reprezentant prirodzenej

krásy, porovnateľný k akémusi vzoru ideálneho dravca. Odborná komisia bude mnohé parametre. Sokoly ďalej súťažia v rýchlosti vodorovného letu na vábitko, na vzdialenosť 400 m. Túto vzdialenosť preletia za 17 – 19 sekúnd a čisté rárohy výrazne prevyšujú sokolov sťahovavých.

Ďalšou súťažnou disciplínou je obdoba nášho skytrialu, kde majú sokoly sťahovavé „prím“. Meria sa čas útoku dravca na poštového holuba v plnej kondícii. Ten dravec, ktorý vzdá útok ako posledný, sa stáva víťazom. Ďalšou kategóriou je spozorovanie koristi – dropa hubari na vzdialenosť 2 km v púšti. Tu sa používa atrapa, ktorá sa pohybuje a dravce zoradené v rade majú za úlohu vyraziť čo najskôr a pristáť na koristi, alebo v jej tesnej blízkosti dokazujúc, že ju rozpoznali a odhodlali sa na útok aj na vzdialenosť 2 km.

Veterinárna medicína pre sokoliarstvo

V rámci tohto festivalu arabskí kolegovia zorganizovali každoročné zasadnutie medzinárodnej sokoliarskej organizácie IAF. Okrem samotného zasadnutia rozšírili program aj o prvú odbornú konferenciu pod názvom „Veterinárna medicína 21. storočia pre sokoliarstvo“. Zasadnutie IAF bolo veľmi náročné, keďže sa týkalo mnohých významných zmien. Hlavným bodom programu bolo prerokovanie správ jednotlivých členov IAF, ktorí hájili záujmy sokoliarstva na mnohých medzinárodných podujatiach a pripomienkovanie doktríny o inva-

Autor článku (vľavo) s izraelskými veterinármi.

zívnych druhoch Európy. Reprezentanti IAF sa zúčastnili zasadnutiach v Bruseli a dokázali vyjednať kompromisný návrh využívania invazívnych druhov a hybridov sokoliarstva. IAF má záujem obmedziť ich použitie, ale nie zakázať, chce zabezpečiť dôsledný monitoring proti úniku takých jedincov do prírody. Ďalším bodom programu bolo prijatie dokumentu o welfare, ktorý by celoplošne upravoval podmienky sokoliarskych dravcov. Podobný návrh bude prijímať aj náš klub a v spolupráci so ŠVPS SR by sa mal zapracovať do vykonávacej vyhlášky.

Zmeny v stanovách IAF

Boli navrhnuté a prijaté zmeny v Stanovách IAF, ktoré sa týkali hlavne implementácie pozície prezidenta pre Stredný Východ a Severnú Afriku prijatím možnosti individuálneho členstva a patróna – sponzora sokoliarstva, ako aj zmeny vo volebnom práve, ktorá sa týka organizácií združujúcich veľký počet členov, kde jeden hlas navyše budú mať organizácie od 50 – 200 členov. IAF taktiež navrhlo zvýšiť ročné členské na člena z doterajších 1,75 na 2 € a možnosť zvýšeného členského 8 € s tým, že automaticky obdrží žurnál IAF. Členstvo v IAF bolo rozšírené o ďalšie organizácie a kluby Kórey, Uruguaja a Vietnamského sokoliarskeho klubu. Žiadosti z organizácií Ruskej federácie boli zamietnuté, keďže vnútorné rozpory, nejednotnosť bránia daným klubom byť akceptované IAF, ktorá hlása jednotnosť, súdržnosť a spoluprácu. Slovenský klub sokoliarov pri SPK má veľmi dobrú pozíciu v rámci IAF a v mnohých iných štátoch sveta. Príkladom toho by malo byť organizovanie workshopu za účasti delegátov IAF v oblasti vzdelávania a zjednotenie postupov pri výkone sokoliarskych skúšok. Tento dokument by mal byť jednotným návrhom pre všetky organizácie združené v IAF.

Ďalšie zasadnutia IAF

Ďalšie zasadnutia IAF v budúcnosti sú plánované v roku 2015 Argentína, 2016 Írsko, 2017 Kirgizstan – Kazachstan, 2018 Nemecko. Významnou udalosťou bude v decembri 2014 ďalší ročník festivalu v Spojených arabských emirátoch, kde sa očakáva účasť vyše 1000 sokoliarov sveta z približne 80 krajín. Organizátor bude sponzorovať letenku pre víťazov v oblasti fotosúťaže a umeleckých výrobkov z oblasti sokoliarstva. Všetci ostatní záujemcovia budú srdečne vítaní.

MVDr. Ladislav Molnár, PhD.

Delegát IAF Slovakia, člen poradného výboru IAF

"Sokolnické čepičky vyrábíme, tak jak se děje již po staletí, z kůže, pouze stahovací řemínky jsou pro větší funkčnost ze silonové tkaniny."
Pavla Kunderová

SOKOLIARSKÉ POMÔCKY od manželov Kunderovcov

Jan Kundera svojho prvého sokoliarskeho dravca (poštolku) cvičil už v roku 1977, samozrejme mala čiapočku, rolničky, pútko a posed vlastnej výroby. V roku 1990 si u neho sokoliari z Kuvajtu objednali väčší počet čiapočiek, ale nakoniec si ich neprevzali, nakoľko vypukla vojna v Perzskom zálive. Čiapočky rozpredali na sokoliarskom stretnutí v Opočne, a tak odštartovali výrobu sokoliarskych pomôcok. Pavla sa sokoliarstvu venuje viac ako tridsať rokov. Na svojho prvého dravca (samicu jastraba) si čiapočku ušila sama.

Aký je váš sortiment ?

Největší díl naší výroby tvoří sokolnické čepičky a „obutí“ sokolnických dravců. Naším cílem do budoucna je nabídnout sokolníkům veškeré sokolnické pomůcky. Některé výrobky, například sokolnické rukavice nakupujeme i od jiných výrobců. Prioritou však zůstává funkčnost! Snad proto v našem internetovém obchodě nenajdete příliš mnoho ozdobného zboží, ale „jen“ mnohaletým používáním prověřené typy sokolnických pomůcek.

Zmenili sa nejaký výrazne materiály a sortiment pomôcok ?

I když tradičním a nejvíce používaným materiálem je stále kůže, v některých případech ji nahradily polyamidové, polyesterové a jiné materiály, které mnohdy zaru-

čujú väčšiu praktičnosť a v prípade sokolnického „obutí“ i väčšiu pevnosť a bezpečnosť sokolnicky držaných dravcov. Výroba jednej obyčajnej-pracovnej čepičky trvá približne 4 hodiny. Výroba jedného páru sokolnických poutiek trvá asi 1,5 hodiny.

Ako sa treba o pomôcky starať a akú majú životnosť?

Naše sokolnické čepičky nevyžadujú zvláštnu údržbu. Životnosť čepičiek sa znižuje častým promáčením, teda používaním v dešti. Dojde-li k promáčeniu čepičky, je najlepšie ju vytvarovať do pôvodného tvaru a nechať pozvoľna vysušiť pri teplote max. 50 C. I pri výrobe sokolnického „obutí“ sa snažíme o maximálnu bezúdržbovosť a spoľahlivosť.

Pozvánka na sokoliarsku burzu...

Sokolnickou burzu v roke 2014 budeme pořádáť opäť v Miloticích na zámku, nedeľný víkend v mesiaci červenci. Termín zatiaľ nie je pevné stanovený. Informácie a prihlášky pre predajcov budú včas zverejnené v našom internetovom obchode: www.jkweb.cz. Srdečne zveme všetky príznivce sokolníctví k návšteve milotickej burzy a také predajcov, ktorí majú záujem nabídnúť na burze svoje výrobky a zboží. Přejeme všem sokolníkům krásné lovecké zážitky a v nadcházející chovatelské sezóně hodně úspěchů.

SPOLOČENSKÁ ZODPOVEDNOSŤ V SOKOLIARSTVE

alebo o význame sokoliarstva v 21. Storočí

Pojem "corporate social responsibility" označovaný skratkou CSR prekladáme do slovenčiny, ako „spoločensky zodpovedné podnikanie“, „spoločenská zodpovednosť firmy“, či organizácie, ktorou môže byť nielen súkromná firma, ale aj štátna inštitúcia, občianske združenie, alebo klub združujúci ľudí rovnakého záujmu. Aj Slovenský klub sokoliarov pri SPK vykonáva množstvo aktivít, ktoré vykazujú vysokú spoločenskú zodpovednosť. Dlhodobé ciele klubu zahŕňajú v sebe sociálne a environmentálne aspekty, ktoré prispievajú k trvalo udržateľnému rozvoju celej spoločnosti, alebo inak k takzvaným trom „P“: people, profit, planet.

Pre ľudí a planétu (environmentálna oblasť)

V 13. st. napísal cisár Fridrich II. dielo s názvom O prirodzenosti vtákov a o umení lovu s vtákmi. Išlo o prvý tlačeneý propagačný prostriedok s ornitologickou tematikou, ktorý bol v tej dobe svojim obsahom ojedinelý: „Lidé mohou ovládnout čtyřnohého tvora násilím a jinými prostředky, zato ptáka, který krouží vysoko ve vzduchu, může ovládnout toliko lidský duch“. Lov pomocou dravcov pôvodne slúžil k získavaniu potravy, v stredoveku k zábave šľachty, v súčasnosti je sokoliarstvo súčasťou poľovníctva a dnešní sokoliari sa angažujú nielen v oblasti uchovávaní kultúrneho dedičstva, ale aj v racionálnej ochrane voľne žijúcich dravcov i záchrane zranených vtákov. Svoju činnosť častokrát prezentujú, ako jeden z druhov umenia (schopnosť ovládať dravca, naučiť ho loviť a predvádzať sa okoliu). Existuje mnoho slov v rôznych jazykoch odvodených zo sokoliarskeho výrazu, napr. univerzálny výraz „gentleman“ je odvodený zo sokoliarskeho výrazu pre samicu sokola ťahovavého „gentle“. Bol ním označovaný ten, čo lieta so sokolicou, dodržiava etiku a vybrané mravy. Sokoliarstvo zasahuje do mnohých oblastí umenia, objavuje sa v literatúre, hudbe, výtvarnom prejave i vo filmovej tvorbe. Pretrváva súčasne v euro-americkej i v ázijskej kultúrnej zóne, napriek odlišnostiam, ktoré majú vplyv na komuniká-

Jednou z foriem zvyšovania spoločenskej zodpovednosti je aj informovanie verejnosti o aktivitách sokoliarov, napr. aj formou takejto brožúrky, ktorú vydala Halali, n.o. pre potreby SKS pri SPK, súčasne s druhým číslo sokoliarskeho spravodaja.

PRIHLÁŠKA

Identifikácia

Titul: _____

Meno: _____

Priezvisko: _____

Ulica: _____

č. domu: _____

Miesto bydliska: _____

PSČ: _____

Mobil: _____

E-mail: _____

Ak ste absolvovali skúšku z poľovníctva, uveďte dátum a miesto jej vykonania

_____

Týmto dobrovoľne prihlasujem za kandidáta SKS pri SPK. Vyhlasujem, že som bol oboznámený so stanovami SKS pri SPK, súhlasím s nimi a budem dodržiavať všetky povinnosti.

AKO SA STAŤ SOKOLIAROM ?

Ten, kto sa chce stať na Slovensku sokoliarom musí absolvovať:

- » minimálne jednoročnú kandidátsku prax u skúseného sokolára (prax môže absolvovať aj osoba mladšia ako 18 rokov)
- » skúšku z poľovníctva, ktorú organizujú Obvodné poľovnícke komory v jednotlivých regiónoch (túto skúšku je možné absolvovať po dovŕšení veku 18 rokov)
- » sokoliarsku skúšku, ktorú vykonáva sokoliarska organizácia poverená Slovenskou poľovníckou komorou

V súčasnosti túto sokoliarsku skúšku môže vykonávať na základe poverenia Slovenskej poľovníckej komory iba Slovenský klub sokoliarov pri SPK.

Sokoliarske školy

Sokoliarske a poľovnícke vzdelanie môžete na Slovensku získať aj na formou štúdia na týchto školách:

- Základná škola Maximiliána Hella, Štiavnické Bane
- Stredná odborná škola lesnícka Banská Štiavnica
- Stredná odborná škola lesnícka Liptovský Hrádok
- Stredná odborná škola lesnícka Prešov
- Technická univerzita Zvolen
- Univerzita veterinárneho lekárstva Košice

SLOVENSKÝ KLUB SOKOLIAROV PRI SPK

ciu, porozumenie a pochopenie medzi príslušníkmi jednotlivých kultúr. Tieto interkultúrne rozdiely obohacujú sokoliarstvo, ako prvok nehmotného kultúrneho dedičstva. Samotná príroda je vnímaná v širšom význame a predstavuje prostredie, v ktorom sa človek pohybuje. Fons Trompenaars, holandský manažér a kulturológ, sa zaoberal problematikou kultúrnych dimenzií a vo vzťahu k jednému z ťažiskových problémov, ktoré ľudstvo musí riešiť, teda vo vzťahu k prírode tvrdí, že vnútorná orientácia človeka predznamenáva silného jedinca, ktorý je ochotný a schopný ovplyvniť a podmaniť si celé svoje okolie (prírodné, technické, sociálne a iné). Slovenskí sokoliari svojimi aktivitami výrazne ovplyvňujú spoločnosť, členovia SKS pri SPK učia seba i napr. návštevníkov sokoliarskej expozície v múzeu, či účastníkov podujatia spojeného s predvádzaním dravcov pravidlám, rituálom a postupom, ale zároveň aj komunikačným vzorcom slušného správania.

Normy na predvádzanie dravcov – kvalitná interpretácia

Dnešný kultúrny svet si viac, ako inokedy uvedomuje významný prínos zachovania nehmotnej kultúry k rozvoju spoločnosti. Sokoliarstvo je prezentované v rámci klasických múzejných expozícií i múzeí v prírode „open-air museums“ vo svete a i na Slovensku. No predvádzanie dravcov na spoločenských a kultúrnych

podujatiach nie vždy dosahuje úroveň historicky bohatej a odborne vyspelej záľuby. Je na čase sa v rámci klubu zamyslieť a vypracovať samoregulačné normy, ktoré zabezpečia dostatočnú kvalitu interpretačného umenia sokoliarov i výkonu dravcov, pretože sokoliarstvo môžeme pokojne zaradiť medzi tzv. kvintérne služby, ktorých cieľom je zákazníkov meniť a určitým spôsobom zdokonaľovať. Interpretácia sokoliarskeho umenia pozitívne provokuje, odкрýva, dotýka sa konkrétneho a zároveň sa vzťahuje na celok (prírodu). Dôležité sú aj individuálne schopnosti sokoliara-interpretu, a to hlavne schopnosť presadiť si svoj názor, konštruktívne kritizovať, vyrovnáť sa s odlišnosťou názoru, dať najavo komplimenty a uznanie, schopnosť počúvať a vedieť, ako zmeniť konverzáciu. Interpret musí pochopiť cieľové publikum, hovoriť pre „ucho“ (tempo reči, farba hlasu a pod.) a predvádzať „pre oko“ (profesionálne zručnosti i samotný výkon dravca, ktorého treba udržiavať v optimálnej kondícii).

Legislatíva a profit (ekonomická oblasť)

V Českej republike sa do národného zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva dostalo okrem sokoliarstva aj poľovníctvo, čo je dôkazom toho, že spoločenská zodpovednosť poľovníkov, a teda aj sokoliarov, je vysoká v oblasti sociálnej, environmentálnej, ale aj ekonomickej, a to najmä pri rozvoji poľovníckeho turizmu, pretože účelom poľovníkov nie je generovaniu profitu, ale predovšetkým tvorba zisku s pridanou hodnotou. A pridanou hodnotou sú napríklad aj optimálne stavy zveri v pomere k stanovištu a záujmom vlastníkov i širokej verejnosti, ktorá v lesoch hľadá priestor na oddych. Nezanedbateľné sú aktivity sokoliarov v oblasti biologickej ochrany letísk, poľnohospodárskych plodín, kultúrnych pamiatok a mestských zón, odchov chránených živočíchov, rehabilitácie handicapovaných dravcov, prednášky v školách i avestera. To všetko je pridaná hodnota sokoliarstva.

V roku 1958 bola založená Svetová sokoliarska asociácia IAF, ktorej úlohou je koordinácia sokoliarstva na nadnárodnej úrovni, združuje 70 národných organizácií zo 48 krajín, jej členom je aj SKS pri SPK. IAF v rámci nového ekonomicko-podnikateľského plánu rešpektuje princípy dobrého riadenia, kvalitu i bezpečnosť služieb, ktoré sokoliari ponúkajú. Spoločenskú zodpovednosť sokoliarstva umocňujú aj legislatívne a samoregulačné normy. Ako historicky prvé spojenie sokoliarstva s le-

Sokoliarske stredisko Sever spolupracovalo v roku 2013 s občianskym združením MORAVA KRÁŠNA ZEM. Cieľom tohto združenia je zachovávať, rozvíjať a propagovať prvky a prejavy hmotného, ale aj nehmotného kultúrneho dedičstva Moravy. Medzi nehmotné kultúrne dedičstvo Moravy a Českej republiky patrí sokoliarstvo i poľovníctvo, čo OZ MORAVA KRÁŠNA ZEM pripomenie návštevníkom 2.ročníka festivalu Morava krásna zem, a to 5.júla 2014 v obci Plevník-Drienové v Trenčianskom kraji.

Sokoliar Ján Pacek odprezentoval tradičné sokoliarske umenie z čias Veľkej Moravy, čím návštevníkom festivalu zviditeľnil význam sokoliarstva, ale aj pripomenul fakt, že vierozvestca Svätý Cyril bol sokoliar.

gislatívou je udávaný právny výnos Karola Veľkého vydaný okolo roku 800. Upravoval právo držania dravca, vrátane trestu za jeho odcudzenie, alebo zabitie. Od 13. do 19. storočia bolo vydaných viac ako 400 právnych noriem regulujúcich sokoliarstvo. Legislatívny rámec dala sokoliarstvu aj vyhláška Ministerstva земедělství vydaná v roku 1967 vo vtedajšom Československu, ktorá povolila lov pomocou dravcov a stanovila jeho podmienky. V rámci povinnosti Slovenskej republiky uviesť svoj správny poriadok do súladu so Smernicami Európskej únie, boli novelizované všetky zákony týkajúce sa sokoliarstva, a to ochranárske, poľovnícke a veterinárne. Samoregulačnou normou SKS pri SPK je organizačný poriadok klubu, ktorý definuje poslanie, pôsobnosť a sídlo, členstvo, hospodárenie, formu evidencie, práva a povinnosti. Taktiež rieši problematiku disciplinárnej zodpovednosti, odovzdávania vyznamenaní a odmien, definuje orgány klubu a sokoliarske stredisko. Členovia SKS pri SPK rešpektujú aj organizačné smernice Slovenskej poľovníckej komory i jej etický kódex, čím odmietajú korupciu, zvyšujú transparentnosť a udržateľnosť svojich služieb.

Sokoliari – ľudia pre ľudí (sociálna oblasť)

Hlavný cieľ klubu je zameraný aj na zvyšovanie informovanosti o vzťahu človeka a živého tvora, a to vytváraním podmienok pre mladých ľudí k spoznávaní prírodného prostredia, možností na oddych a únik od počítačových hier, od bezvýchodiskového túlania sa, či hľadania uspokojenia v drogách a iných spoločensky nebezpečných úchylkách. Dobrým príkladom sú aktivity sokoliara Mgr. Pavla Michala, riaditeľa základnej školy v Štiavnických Baniach (Sokoliar 02, str.7). Prioritným poslaním klubu je pôsobiť na neustály rast odbornej a praktickej úrovne sokoliarov, metodicky viesť kandidátov, organizovať na základe poverenia SPK sokoliarske skúšky, evidovať sokoliarov a lovecké dravce, podporovať odchov dravcov, napomáhať pri zabezpečovaní starostlivosti o handicapované dravce, organizovať sokoliarske stretnutia, spolupracovať s orgánmi ochrany prírody a ďalšími inštitúciami, fyzickými a právnickými osobami, ktorých činnosť sa dotýka záujmov sokoliarstva, poľovníctva a ochrany prírody.

Milí priatelia sokoliari!

Aktivity, ktoré vykonávate sú spoločensky vysoko zodpovedné

vo všetkých troch pilieroch, teda v oblasti ekonomickej, sociálnej i environmentálnej. Sokoliarstvo prežilo viac ako 4 tisíc rokov, preto jeho žijúce dedičstvo, ktorého ste súčasťou, si zaslúži pozornosť širokej verejnosti. Ostáva len dúfať, že členovia komisie, ktorá rozhoduje o zaradení sokoliarstva do národného zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva pochopia jeho význam pre spoločnosť, tak ako to pochopili v susedných Čechách, Rakúsku, či Maďarsku. Význam spočíva nielen v zachovávaní sokoliarskej tradície, ktorá ako každá iná kultúrna činnosť využíva ľudského ducha, ale predovšetkým v aktuálnej potrebe vykonávať sokoliarstvo, čo ho právom zaraďuje medzi žijúce dedičstvo prospešné pre spoločnosť i zdravý životný štýl človeka 21.storočia, ktorého morálnou povinnosťou je žiť v symbióze s prírodou. Sokoliarstvu zdar.

Mgr. Lubomír Klúčik, šéfredaktor

www.zelena-obuv.sk
obuv pre poľovníkov a lesníkov

- **HOBBY OBUV**
- **POĽOVNÍCKA OBUV**
- **PRACOVNÁ OBUV**
- **RYBÁRSKA OBUV**
- **DETSKÁ OBUV**

Veľkoobchod a maloobchod s poľovníckou obuvou

Branislav Habo, Hlavná 371, 027 32 Zuberec, Tel./Fax: 043/539 54 03

Mobil: 0908 694 477, 0903 366 631, e-mail: haboobuv@bsk.sk

Zoznam sokoliarskych stredísk

V miestach, kde sú činní aspoň piati členovia SKS pri SPK môže prezídium SKS pri SPK na základe ich písomnej žiadosti zriadiť sokoliarske stredisko. Náplňou činnosti sokoliarskeho strediska sú záležitosti týkajúce sa chovu a výcviku pernatých dravcov, lovu s dravcami, vykonávania ochranárskej a odbornej činnosti v oblasti určenej prezídiom SKS pri SPK. Vykonáva tiež ďalšie úlohy, ktoré mu určilo prezídium SKS pri SPK. Za činnosť sokoliarskeho strediska zodpovedá prezídiu SKS pri SPK predseda sokoliarskeho strediska.

NÁZOV SOKOLIARSKEHO STREDISKA	PRESEDA STREDISKA	TEL.ČÍSLO
Zemplín	Engler Ľubomír	0905/469 068
Skalák	Igor Takáč	0944/097 063
Rožňava	Maroši Ivan, Ing.	0917/456 052
Sever	Ján Pacek	0911/099 989
Košice	Tomčej Martin, Ing.	0904/066 973
Nastaz	Miroslav Micenko	0905/365 778
Szmek Falconry	Branislav Szmek	0903/274 277
Banská Bystrica	Čalkovský Martin	0908/600 625
Spiš	Pilát Ján	0903/647 685
Liptov	Mgr. Ľubomír Záhradník	0949/861 218
Banská Štiavnica	Petrikovič Štefan, Ing.	0908/230 078
Malé Karpaty	Kozák Michal, Mgr.	0908/571870
Nove Mesto nad Vahom	Zuzana Slobodová	0949/250 452
Trenčín	Kebísek Ján, Ing.	0918/827 622
Záhorie	Bačík Tomáš	0902/586 411
Lesnícka fakulta TU Zvolen	Ing. Miroslav Ostrihoň, PhD.	0907/069 876
Sokoliari Zlatý bažan	Mazáň Štefan	0911/586120
Rimavská Sobota	Kanát Jaroslav	0905/118 586
Bazár	Roman Čajkovič	0948/102 683
Nitra	Ing.Eduard Balko	0904/104 983
Báhoň	Ing. Ján Tirpák	0905/309 100

halali | ŠKOLA VÁBENIA

www.halali.sk

VÁBNIČKY

ODBORNÉ KURZY

PORADENSTVO

halali | ŠKOLA VÁBENIA

NAŠE VÝROBKY NÁJDETE U VÝHRADNÝCH ŠPECIALIZOVANÝCH
PREDAJCOV A ONLINE NA WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

EL 50 DOKONALÝ NA ÚŽASNÉ OBJAVY

Strmé pobrežné útesy, tmavé lesy alebo oslepujúce púštne slnko. Na najnáročnejšiu výzvu pri pozorovaní vtákov môžete naraziť kedykoľvek a kdekoľvek. Máte však šťastie – ďalekohľad EL 50 od spoločnosti SWAROVSKI OPTIK vám pomôže odhaliť všetky tieto nečakané skvosty. Vďaka technológii SWAROVISION ponúka tento ďalekohľad vysoký kontrast, verné farby a dokonalý obraz, dokonca aj za šera. Umožní vám tiež spoľahlivo identifikovať vzácne vtáky na väčšie vzdialenosti. Vďaka sofistikovanému dizajnu ponúka dokonalú rovnováhu a manipuláciu. Užite si ešte intenzívnejšie vzácne okamihy – so spoločnosťou SWAROVSKI OPTIK.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK